

Ikäihmisten perkehoidon toimintaohje 1.1.2026 alkaen

Elämänkaarilautakunta 26.11.2025 § 63
15051/00.01.02.00/2025

Valmistelija asiakasohjauksen tulosaluejohtaja Annukka Kuismin, puh. 050 550 2263
annukka.kuismin(at)omahame.fi

Selostus

Tausta

Aluehallitus hyväksyi kokouksessaan 9.12.2024 ikääntyneiden perkehoidon uudet myöntämisperusteet ja toimintaohjeen siten, että ne astuisivat voimaan 1.1.2025.

Tammikuussa 2025 aluehallitus, 13.01.2025 § 7, totesi aluevaltuuston päättäneen 17.12.2024 talousarviokäsittelyn yhteydessä ikääntyneiden perkehoidon osalta, että sivulle 63 ikäihmisten toimialalle kohtaan "toiminnalliset muutokset ja painopisteet talousarviovuodelle 2025" lisätään seuraavat virkkeet:

Perkehoidon (ml. kiertävä perhehoito) jatkuvuus hyvinvointialueella turvataan ja sen vaikuttavuutta kehitetään edelleen. Tämän tukemiseksi perkehoidon määrärahasta ei leikata ja aluehallitusta pyydetään päivittämään ikäihmisten perkehoidon myöntämisperusteet ja toimintaohje. Vaikuttavan ja tehokkaan toiminnan laajentamisesta yhdenvertaisesti koko maakuntaan tehdään suunnitelma. Käsitellään ensimmäisen muutostalousarvion yhteydessä.

13.1.2025 päätöksessään aluehallitus kumosi 9.12.2024 kokouksessaan tekemänsä päätöksen perkehoidon osalta ja päätti, että toistaiseksi ikäihmisten perkehoidossa noudatetaan vuonna 2024 voimassa olleita perkehoidon myöntämisen perusteita ja toimintaohjetta. Palkkioihin liittyvät indeksitarkistukset tehdään näiden mukaisiin palkkioihin.

Aluehallituksen ohjeistuksen mukaisesti ikäihmisten palveluiden toimialalla valmisteltiin aluevaltuuston edellyttämä suunnitelma, joka hyväksyttiin aluevaltuustossa 17.6.2025, § 50. Aluehallitus suunnitelmaa käsitellessään valtuuston käsittelyä edeltäen päätti, että aluehallitus hyväksyy perkehoidon toimintaohjeen ja tarkemmat myöntämiskriteerit talousarviokäsittelyn 2026 yhteydessä.

Talousarvion 2026 käsittely on meneillään hyvinvointialueella. Yhtä aikaa esityksen kanssa Ikäihmisten perkehoidon toimintaohjeeksi 1.1.2026 alkaen, on käsittelyssä elämänkaarilautakunnassa ja aluehallituksessa ikäihmisten palveluiden myöntämisen perusteet, jotka sisältävät perkehoidon myöntämisen perusteiden uudistuksia hyväksytyn suunnitelman sisällön mukaisesti laadittuina. Toimintaohjetta ja palveluiden myöntämisen perusteita koskevat esitykset on laadittu yhteensopiviksi ja toisiaan täydentäviksi.

Toimintaohje-esityksen suhde vahvistettuun suunnitelmaan
Sekä ikäihmisten palveluiden myöntämisen perusteissa että esityksessä ikäihmisten perkehoidon toimintaohjeeksi on toteutettu aluevaltuustossa käsiteltyjä seuraavia suunnitelman kirjauksia ja periaatteita (kursiivilla keskeinen sisältö, jota toteutettu):

- Kiertävän perhehoidon osuus on Kanta-Hämeessä selkeästi suuri verrattuna muihin perhehoidon palvelumuotoihin ja muiden hyvinvointialueiden vastaaviin lukuihin. *Kiertävälle perhehoidolle on löydettävä palvelurakenteita ja ikääntyneiden palvelutarpeita vastaava nykyiset alueelliset tulkintaerot poistava selkeä kohderyhmänsä ja palveluiden myöntämisen perusteet.* Kuten muillekin perhehoidon palvelumuodoille.
- Ikäihmisten perhehoidon myöntämisen perusteet ovat väljät ja tulkinnanvaraiset. Myöntämisen perusteissa ei huomioida lakisääteisen RAI-arvioinnin mittarituloksia, kuten muissa ikääntyneiden palveluissa. *Myöntämisen perusteet tulee päivittää; lakisääteinen RAI-arviointi on sisällytettävä myöntämisen perusteisiin kaikkiin perhehoidon muotoihin ja huolehdittava myöntämisperusteiden keskinäisistä johdonmukaisista suhteista palvelurakenteessa oleviin muihin palveluihin nähden.*
- Omaishoitajien lakisääteiset vapaat toteutuvat harvoin säännöllisesti. Lyhytaikaisen ja osavuorokautisen perhehoidon systemaattisella kehittämisellä voisimme vastata omaishoitoperheiden itse esittämään toiveeseen saada perhehoitoa vaihtoehdoksi omaishoidon tuen vapaiden toteutumisen aikaiseksi palveluksi. Perhehoito voi myös muilla tavoin tukea omaishoitajien arkea ja *Kanta-Hämeessä näyttää olevan sija korostaa omaishoitoperheiden tarpeisiin vastaamista perhehoidon keinoin* suhteessa siihen, miten tätä toteutetaan muiden hyvinvointialueiden toimesta.
- Ikääntyneiden palveluiden kriisipaikoille ympärivuorokautiseen palveluasumiseen sijoitetaan henkilöitä muista syistä kuin ympärivuorokautisen hoidon ja/tai huolenpidon tarpeiden vuoksi. *Perhehoito voi ennakkollisesti vastata siihen, ettei näitä kriisitilanteita syntyisi (osana asiakkaiden palvelutarpeiden mukaista palvelukokonaisuutta) tai kriisitilanteissa vastata lyhytaikaisesti palvelutarpeeseen.* Tällöin palvelurakenteissa asiakas ohjautuu paremmin hänen tilannettaan vastaavaan palveluun ja ympärivuorokautinen palveluasuminen vapautuu kohdentumaan vain sitä tarvitseville asiakkaille.
- Talouden reunaehdot eivät mahdollista edellä eri näkökulmista kuvatun ikääntyneiden perhehoidon nykyisen tilanteen jatkumista, mistä syystä myös talouden näkökulmasta *perhehoitoon tulee*, kuten muihinkin palveluihin, *saada yhdenvertaiset, kestävät ja kustannustehokkaat toimintamallit ja -raamit ja toteuttaa rakenteissa tarvittuja muutoksia.*
- Ikääntyneiden perhehoito on laajasti tunnustetusti asiakaslähtöinen, matalan kynnyksen palvelu ja pidetty palvelumuoto muiden ikääntyneiden palveluiden joukossa. Ikääntyneiden perhehoidon kehittämisellä, kohdentamisen uudistamisella ja/tai talouden näkökulmien sisällyttämisellä ikäihmisten perhehoidon koordinointiin uudella tavalla hyvinvointialueella ei ole tarkoitus sulkea mitään asiakasryhmää palvelusta pois, *mutta kaikkien osapuolten edun mukaista on varmistaa palvelutarpeen arvioinneilla ja myöntämisen perusteilla se, että ikääntyneiden palvelutarpeisiin vastataan tarkoituksenmukaisesti ja yhdenvertaisesti.* Tavoin, joita sovelletaan muidenkin palveluiden kohdentamisen osalta.
- Kiertävän perhehoidon osalta voidaan selkeästi ottaa sisällöllisiä kehitysaskaleita kohti palvelun tavoitteellisuutta siten, että siinä korostetaan ikäihmisen omaa aktiivista osallisuutta ja toimijuutta. *Kiertävä perhehoito voisi toimia aktiivisena lyhytaikaisena*

interventiona kotona asuville ikäihmisille ja sisältää täten myös kuntoutuksellisia ja toimintakykyä ylläpitäviä ja tätä edistäviä elementtejä.

- *Perhehoidon uudet yhteiset myöntämisen perusteet ja toimintaohje tulee rakentaa siten, että muutosvaiheen jälkeen hyvinvointialueella voidaan kestävämmän koordinoita palveluiden tarpeen ja tarjonnan välistä tasapainoa.*

Ikäihmisten perhehoidon toimintaohje 1.1.2026 -esityksen muutokset

Toimintaohjeeseen on tehty sanallisia täsmennyksiä ja muutoksia sekä sitä on lisäksi stilisoitu luettavuuden ja ymmärrettävyyden lisäämiseksi (sisältöä ei ole näiltä osin muutettu).

Poistettavat kohdat on liitteeseen merkattu yliivivauksin ja muutettavat tai lisättävät kohdat on merkattu punaisella värillä.

Esitykseen ikäihmisten perhehoidon toimintaohjeeksi 1.1.2026 alkaen on tehty seuraavia sisällöllisiä muutoksia (ei pelkkiä stilisointiin tai luettavuuteen liittyviä muutoksia) suhteessa 19.12.2022 § 303, vahvistettuun, voimassa olevaan toimintaohjeeseen:

Kpl 3:ssa on

- täsmennetty ettei hyvinvointialueella käytetä ammatillista perhehoitoa ikäihmisten perhehoidon järjestämiseen
- täydennetty asiakkaan kotona annettavan perhehoidon tehtävä samoin kuten on jo aiemmin kirjattu perhehoitajan kotonaan antaman perhehoidon tavoitteita.

Kpl:ssa 4.1. on kirjattu auki, että tutustumisjakso pitkäaikaisen perhehoitajan kotiin voidaan organisoida myös asiakkaan vaihtaessa jostain syystä pitkäaikaista perhehoitajaa.

Kpl 4.2.:ssa on

- täsmennetty lyhytaikaisen perhehoidon ja pitkäaikaisen perhehoidon välistä rajaa ja toimintamalleja niissä tapauksissa, että lyhytaikainen perhehoito näyttäisi ylittävän asetetun 3 kk määrärajan tai asiakkaan palvelutarpeen muuttuessa lyhytaikaisen perhehoidon aikana
- täsmennetty myös tutustumisjakson organisoimista, mikäli asiakas jää lyhytaikaisen perhehoitajan kotiin pitkäaikaiseen perhehoitoon ja asiakkuus on kestänyt vähintään kuukauden.

Kpl 4.5. on täysin uusi toimintamalli Kanta-Hämeessä

- Kappaleessa luodaan rakenteet sille, että sosiaali- ja kriisipäivystys voisi asiakkaan tilanteen, terveyden, toimintakyvyn ja perhehoitajan etukäteen tekemän ilmoituksen perusteella sijoittaa ikääntyneen perhehoitoon kriisiasiakkuutena ja miten ko. sijoituksen jälkeen menetellään.

Kpl 5:ssa on

- selkeytetty sitä, ettei ennakkovalmennukseen osallistumisen ja suorittamisen perusteella hyvinvointialue automaattisesti sitoudu ohjaamaan asiakkuuksia uudelle perhehoitajalle. Asiakkuuksien syntymistä ohjaavat asiakkaiden tarpeet, palveluiden myöntämisen perusteet, toimintaohje ja määrärahat perhehoitajan mahdollisuuksien lisäksi

- todettu muutoksena aiempaan ohjeeseen, että valmennuksessa olevan perhehoitajan sopivuudesta perhehoitajan tehtävään pyydetään lausunto hänen oman hyvinvointialueensa sosiaalipalveluista, mikäli se katsotaan tarpeelliseksi. Aiemman ohjeistuksen mukaan näin tulee toimia aina.

Kpl 6:ssa on:

- todettu, että hyvinvointialueella laaditaan ja vahvistetaan toimintaohjeesta erikseen perhehoidon myöntämisperusteet. Ko. asiaa koskevat kirjaukset on muutoin ehdotuksen eri kappaleista poistettu ja/tai siirretty perhehoidon myöntämisperusteisiin soveltuvin osin
- selkeytetty hyvinvointialueen päättävän siitä mihin perhehoitokotiin asiakkaan sijoittamista edistetään tai kelle perhehoitajalle asiakasta esitetään ja miten tämä prosessi etenee
- selkeytetty hyvinvointialueiden keskinäistä velvollisuutta organisoida riittävin käytännön ja hallinnollisin järjestelyin sellaisen perhehoidon asiakkaan muut tarvitsemat palvelut, joita hän perhehoidon lisäksi tarvitsee, kun hän sijoittuu oman hyvinvointialueensa rajojen ulkopuolelle

Kpl 7.4:ssa on täsmennetty perhehoidon päättymiseen liittyviä prosesseja ja aikarajoja erilaisissa päättymisen tilanteissa.

Kpl 8:ssa on täsmennetty sitä, että asiakkaan omatyöntekijä määrittelee käytettävän hoitopalkkion maksuluokan niissä perhehoidon palveluissa, joissa maksuluokkia on useampia. Asiakkaan toimintakyky ja hoidon tarve on tässä merkitsevässä roolissa. Hoitopalkkio määritellään toimeksiantosopimuksessa ja mikäli se muuttuu, päivitetään toimeksiantosopimusta sen mukaisesti. Tämä muuttaa nykyisiä toimintamalleja, missä toimeksiantosopimukseen on kirjattu useampia hoitopalkkion maksuluokkia ikään kuin ennakoiden mahdollisia muutoksia.

Kpl 8.2.:ssa on

- selvennetty sitä mitä maksetaan asiakkaan tutustumiskäynnistä lyhytaikaisen perhehoitajan luona
- kirjattu, mitä maksuluokkaa maksetaan perhehoitajalle, mikäli hän vastaanottaa asiakkaita sosiaali- ja kriisipäivystyksen tekemänä kriisisijoituksena ko. palvelumuodon keston ajan

Kpl 8.3.:ssa on

- täsmennetty osavuorokautisen perhehoidon hoitopalkkion maksamista peruuntumisten osalta
- selvennetty sitä mitä maksetaan asiakkaan tutustumiskäynnistä osavuorokautiseen perhehoitoon hoitajan luona

Kpl 8.4.:ssa on

- täsmennetty osavuorokautisen perhehoidon hoitopalkkion maksamista peruuntumisten osalta
- on kirjattu periaatteet sille, miten asiakkaan kotona tapahtuvasta perhehoidosta maksetaan hoitopalkkioita uudella tavalla eli toteutuneen käynnin pituuden mukaan. Käyntien pituuksille määritellään palkkio siten, että 1–7 h mittaisista käynneistä maksetaan tuntipalkkio * toteutuneiden tuntien määrä ja 8 h mittaisista tai sitä pidemmistä käynneistä vahvistettava saman suuruinen hoitopalkkio. Maksettavien tuntien määrän tulee pysyä kuitenkin siinä määrässä, mitä

asiakkaalle on myönnetty. Tämä on muutos nykyiseen hoitopalkkioiden määrittelyperustaan sekä toimintatapaan, missä asiakkaalle määritelty perhehoidon tuntimäärä/vko on määritellyt käynnin hinnan huolimatta siitä, tehdäänkö käynti yhdessä vai useammassa osassa ko. tuntimäärään. Kappaleeseen on määritelty myös se, että tuntimaksu perustuu tasatunteihin.

- selvennetty sitä mitä maksetaan hoitajan tutustumiskäynnistä asiakkaan luona.

Kpl 8.6.:ssa on

- määritelty uudella tavalla matkakustannusten peruste suhteessa voimassa olevaan käytäntöön (siirtyminen Kelan oman auton käytön matkakorvausmäärien hyödyntämiseen)
- on täsmennetty sitä, miten asiakkaiden kotona käyvän perhehoitajan matkakustannuksia maksetaan, mikäli hän siirtyy asiakkaalta asiakkaalle, eikä käy kotonaan välillä (koska pääsääntönä korvata matkakustannukset kotoa asiakkaalle ja takaisin).

Kpl 8.8. esitetään poistettavaksi, koska sen sisältö on löydettävissä teema- ja perhehoitopalvelukohtaisesti muualta toimintaohjeesta.

Kpl 9.3.1. sisältää täsmennyksen pitkäaikaisen perhehoitajan vapaiden ilmoittamisaikatauluun ja pitämisaikatauluun liittyen. Tätä on valmisteltu jo keväällä 2025, kun havaittiin ettei entisen toimintaohjeen sisältämien ohjeiden mukaan perhehoitajalla ole käytännön mahdollisuuksia saada kalenterivuoden viimeisten kuukausien aikaista vapaata pidettyä.

Kpl 9.3.3.:ssa on täsmennetty sitä, miten lasketaan vapaita kerryttäviä hoitopäiviä sekä lyhytaikaisen että osavuorokautisen perhehoidon osalta.

Kpl 9.4.2.:ssa on täsmennetty lyhytaikaista perhehoitoa antavan henkilön sairastumisen ajalta maksettavia hoitopalkkioita ja käytäntöjä sekä samoja asioita osavuorokautisen perhehoidon osalta.

Kpl 9.5. on päivitetty vastaamaan perhehoidon toteutumisen raportoinnin käytänteitä ja maksatusaikataulua olemassa olevaan prosessiin Oima-ohjelmiston käyttöönoton (syksy 2024) jälkeen.

Kpl 9.6.:ssa on täsmennetty perhehoitajan kuntoutuksen aikaisia korvausperusteita eri perhehoitopalveluissa.

Kpl 9.10.:ssä on kirjattu auki kehitteillä ja käynnistysvaiheessa olevaa yhtenäistä tapaa hyvinvointialueella järjestää perhehoitajien lakisääteisiä hyvinvointi- ja terveystarkastuksia.

Kpl 9.12.:een on koottu riskien ja kriisitilanteiden hoitoa koskevia ohjeita.

Hoitopalkkioita ja kustannuskorvauksia koskeva liite on ajateltu poistettavan toimintaohjeesta, koska niiden sisällyttäminen toimintaohjeeseen tarkoittaisi sen vuosittaista päivittämistä.

Liitteenä on luonnos ikäihmisten perhehoidon toimintaohjeeksi 1.1.2026 lukien.

Vs. toimialajohtajan/ ikäihmisten palvelut päättösesitys

Elämänkaarilautakunta päättää

1. osaltaan hyväksyä ikäihmisten perhehoidon toimintaohjeen 1.1.2026 alkaen ja
2. edelleen siirtää aluehallitukselle ikäihmisten perhehoidon toimintaohjeen käsiteltäväksi ja vahvistettavaksi 1.1.2026 alkaen.

Käsittely

Keskustelun aikana Marko Mustiala teki seuraavan muutosehdotuksen:

Lautakunta esittää, ettei perhehoitajien matkakorvausta heikennetä ja että perhehoidon palkkio- ja kulukorvausjärjestelmää kehitetään niin, ettei perhehoitajien toimeentulo heikkene.

Keskustelun aikana Marko Mustiala teki seuraavat ponsiehdotukset:
Lautakunta edellyttää, että

- 1) jatkossa perhehoitajat otetaan mukaan toimintasuunnitelman valmisteluun ja
- 2) tulee selvittää ja ryhtyä toimenpiteisiin ammatillisen perhehoidon mahdollisuuden tarjoamista ikääntyneille asiakkaille, mikäli sen avulla voidaan vastata asiakkaiden tarpeisiin.

Erja Hirviniemi kannatti Marko Mustialan tekemiä ehdotuksia.

Lautakunta piti kokousta klo 18.52-19.00.

Puheenjohtajan tiedusteltua asiaa lautakunnalta puheenjohtaja totesi, ettei lautakunta hyväksy Marko Mustialan kannatettua muutosehdotusta yksimielisesti, joten asiasta on äänestettävä.

Puheenjohtaja teki seuraavan äänestysesityksen, jonka lautakunta hyväksyi: joka kannattaa käsittelyn pohjana olevaa esitystä äänestää jaa; joka kannattaa Marko Mustialan tekemää esitystä äänestää ei. Äänestys suoritettiin nimenhuudon mukaisesti. Äänestyksessä annettiin kuusi jaa-ääntä (Kaunisto, Levaniemi, Rauhaniemi, Sonko, Suojala, Virtanen) ja seitsemän ei-ääntä (Hirviniemi, Lehtonen, Lepistö, Lintonen, Mustiala, Ranta-Kahila, Taiveaho). Puheenjohtaja totesi Marko Mustialan esityksen tulleen lautakunnan päätökseksi.

Puheenjohtajan tiedusteltua asiaa lautakunnalta puheenjohtaja totesi lautakunnan hyväksyvän yksimielisesti Marko Mustialan kannatetun ponsiesityksen kohdan 1 (Lautakunta edellyttää, että jatkossa perhehoitajat otetaan mukaan toimintasuunnitelman valmisteluun).

Puheenjohtajan tiedusteltua asiaa lautakunnalta puheenjohtaja totesi, ettei lautakunta hyväksy Marko Mustialan kannatetun ponsiesityksen kohtaa 2 yksimielisesti, joten asiasta on äänestettävä.

Puheenjohtaja teki seuraavan äänestysesityksen, jonka lautakunta hyväksyi: joka kannattaa käsittelyn pohjana olevaa esitystä äänestää jaa; joka kannattaa Marko Mustialan tekemää ponsiesitystä äänestää ei. Äänestys suoritettiin nimenhuudon mukaisesti. Äänestyksessä annettiin kuusi jaa-ääntä (Kaunisto, Levaniemi, Rauhaniemi, Sonko, Suojala,

Virtanen) ja seitsemän ei-ääntä (Hirviniemi, Lehtonen, Lepistö, Lintonen, Mustiala, Ranta-Kahila, Taiveaho). Puheenjohtaja totesi Marko Mustialan ponsiesityksen tulleen hyväksytyksi.

Päätös

Elämäntoimintalautakunta päätti

1. osaltaan hyväksyä ikäihmisten perhehoidon toimintaohjeen 1.1.2026 alkaen ja
2. edelleen siirtää aluehallitukselle ikäihmisten perhehoidon toimintaohjeen käsiteltäväksi ja vahvistettavaksi 1.1.2026 alkaen.

Lautakunta esittää, ettei perhehoitajien matkakorvausta heikennetä ja että perhehoidon palkkio- ja kulukorvausjärjestelmää kehitetään niin, ettei perhehoitajien toimeentulo heikkene.

Lisäksi lautakunta edellyttää, että

- 1) jatkossa perhehoitajat otetaan mukaan toimintasuunnitelman valmisteluun ja
- 2) tulee selvittää ja ryhtyä toimenpiteisiin ammatillisen perhehoidon mahdollisuuden tarjoamista ikääntyneille asiakkaille, mikäli sen avulla voidaan vastata asiakkaiden tarpeisiin.

Tulosaluejohtaja Annukka Kuismin oli kokouksessa paikalla asiantuntijana tämän asian käsittelyn aikana ja hän poistui kokouksesta ennen päätöksentekoa.

Täytäntöönpano

Päätösesitys / aluehallitus

Muutoksenhaku

Ei muutoksenhakuoikeutta